

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACHD401-OBE-2024-VÅR-FLOW assign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	23-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 BACHD401 1 OBE 2024 VÅR
Ekstern sensor:	Ekstern sensor 1
Intern sensor:	Intern sensor 1

Deltaker

Kandidatnr.:	113
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	9326
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

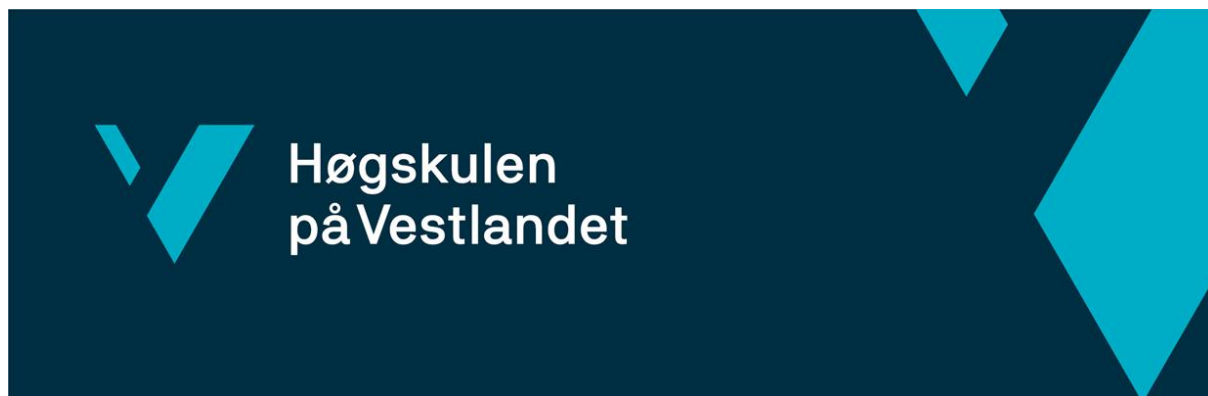
Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller

Nei

BACHLOREOPPGAVE

En sammenligning av pedagogisk praksis i barnehager med og uten spesialpedagogisk støtte.

A comparison of educational practice in kindergartens with and without special educational support.

Kandidatnr: 113 og 103
BACH301/BACHD401

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett
Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Jannice Eikefet Berland
Innleveringsdato: 23.05.24

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

I løpet av vår siste praksisperiode fikk vi mulighet til å snakke med en spesialpedagog som var fast ansatt i barnehagen vi var utplassert i. Spesialpedagogens engasjement i et pilotprosjekt gjorde sterkt inntrykk på oss. Gjennom spesialpedagogen fikk vi informasjon om et spennende prosjekt som gikk ut på å styrke det allmennpedagogiske arbeidet i barnehagene. Inspirert av dette bestemte vi oss tidlig for at vår bacheloroppgave skulle omhandle pilotprosjektet, da dette var et tema som både interesserte oss og kunne tilføre verdifull kunnskap når vi nå skal ut i arbeidslivet.

Denne oppgaven markerer avslutningen på vår barnehagelærerutdanning. Vi har hatt noen fine, spennende, utfordrende og morsomme år på Høgskulen på Vestlandet.

Vi ønsker å takke vår veileder Jannice, som har gitt gode råd og veiledning gjennom hele prosessen. Vi vil også rette en stor takk til våre informanter som har bidratt til å belyse problemstillingen. De har gitt oss verdifull innsikt i et spennende og viktig tema.

Høgskulen på Vestlandet

Bergen, 23.05.24

Sammendrag

I denne oppgaven har vi fokusert på et pilotprosjekt som er blitt implementert i en kommune på vestlandet. Prosjektet ble startet som et tiltak for å hjelpe barn tidligere i livet. Siden 2015 har antallet barn som har behov for spesialpedagogisk støtte nesten doblet i denne kommunen. Kommunen bruker mye ressurser på dette og forskning viser at å hjelpe disse barna tidligere i livet er bedre for barnet og vil redusere kostnadene for kommunen i fremtiden.

Vi ville finne ut om det hadde noen effekt å ha en spesialpedagog tilgjengelig i barnehagen. Dette gjorde vi ved å intervju fire barnehagelærere. To av barnehagelærerne var med i prosjektet, mens de andre to hadde ikke spesialpedagog fast i barnehagen. Dette gjorde vi for å kunne sammenligne hvordan de arbeider med spesialpedagogisk støtte til stede, sammenlignet med å ikke ha en spesialpedagog tilgjengelig på huset. Datamaterialet ble innsamlet med en lydopptaker og senere transkribert. All personlig informasjon har blitt anonymisert, inkludert kommunen informantene jobber i.

Funnene viser at barnehagene mangler ressurser for å kunne tilby barn med særskilte behov et barnehagetilbud av god kvalitet. Likevel rapporterer barnehagelærerne som var med i pilotprosjektet en betydelig forbedring av kvaliteten som tilbys til barna i barnehagen. Å ha en spesialpedagog til stede gjorde det lettere å prøve ut tiltak selv før de eventuelt søkte om ekstra støtte fra PPT.

Funnene viser også viktigheten av at spesialpedagogen har satt av nok tid til å jobbe med forebyggende arbeid, utenom de vedtatte timene. Om dette pilotprosjektet skal bli en del av den normale praksisen, bør det derfor settes av nok tid til at spesialpedagogen kan drive med forebyggende arbeid.

Abstract

In this bachelor thesis we have focused on a pilot project implemented in a municipality located in the western part of Norway. The project started as a preventative measure in working with children with special needs. Since 2015 the number of children in need of special education in this municipality has almost doubled. The municipality uses a lot of resources on these children, and research shows that helping these children earlier in life, is better for the children, and it will also reduce costs for the municipality in the future.

We wanted to find out if it had an effect to have a special education teacher available at the kindergarten. This was achieved through interviews with four kindergarten teachers. Two of the interviewed kindergarten teachers were involved in the pilot project while the other two kindergarten teachers had no special education teacher available, to see how they worked with special needs kids. Data was obtained by a recording device and later transcribed. All personal information has been made anonymous, including the municipality where the informants work.

The findings show that kindergartens lack the resources to provide children with special needs an adequate education and support. However, the kindergartens involved with this project noted a significant improvement in the quality of the childcare services provided. Having a special education teacher available made it easier to try different methods to support the child, before deciding if they need more resources or not.

The findings also show the importance of having allocated time for the special education teachers to be able to do preemptive work, besides their work with the special needs children. Therefore, if this pilot project was to be put into normal practice, it would be recommended that the project allocates enough time for the special education teachers to do preemptive work.

Innholdsfortegnelse

1.1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	7
1.2 Informasjon om pilotprosjektet.....	7
1.3 Problemstilling	8
1.4 Redegjøring av begreper	8
1.5 Oppgavens oppbygging og avgrensing	9
2.0 Rammeverk	10
2.1 Rammeplan for barnehage	10
2.2 Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis	10
2.3 Meld. St. 6 (2019-2020)	11
2.4 BTI – Bedre tverrfaglig innsats	11
2.5 Færder kommune	12
3.0 Teoretisk rammeverk.....	13
3.1. Inkludering og tidlig innsats.....	13
3.2. Allmenn pedagogikk versus spesialpedagogikk	14
3.3. Kvalitet i barnehagen	15
3.4 Samarbeid med foreldre	16
3.5 Samarbeid med PPT	17
4.0 Metode	18
4.1. Valg av metode	18
4.2 Kvalitativt forskningsintervju.....	18
4.3 Valg av informanter	19
4.4 Informantenes bakgrunn.....	20
4.5 Etske perspektiver	20
4.6 Validitet og reliabilitet.....	21
4.7 Transkripsjon og analyse	22
5.0 Empiri	23
5.1 Inkludering og tidlig innsats.....	23
5.2 Kvalitet i barnehagen og pedagogisk tilbud	24
5.3 Samarbeid med foreldre	25

5.4 Samarbeid med pedagogisk-psykologisk tjeneste	26
6.0 Diskusjon	27
6.1 Hvordan jobber barnehagelærere med inkludering og tidlig innsats?	27
6.2 Hvordan oppleves kvaliteten i barnehagen?	28
6.3 Fungerer samarbeid med foreldre?	29
6.4 Samarbeid med pedagogisk-psykologisk tjeneste	30
7.0 Oppsummering.....	32
8.0 Litteraturliste	34
8.1 Bøker:	34
8.2 Offentlige kilder.....	36
8.3 Nettsider:	37
9.0 Vedlegg.....	38
9.1 Intervjuguide	38
9.1.1 Intervjuguide – uten spesialpedagogisk støtte	38
9.1.2 Intervjuguide – med spesialpedagogisk støtte	39
9.2 Samtykkeskjema	40
9.3 Svar fra SIKT – vurdering av behandling av personopplysninger.....	43

1.1 Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

I lys av en stadig økende forståelse for viktigheten av tidlig innsats og inkluderende arbeid, har kommunen vi har tatt utgangspunkt i, gjennomført et pilotprosjekt hvor man har plassert spesialpedagoger ut i ulike barnehager. Målet har vært å plassere spesialpedagogisk kompetanse nærmest mulig dem som trenger det mest, med et ønske om å styrke det interne støttesystemet og integrere spesialpedagogikken med det allmennpedagogiske arbeidet. Pilotprosjektet vi har tatt utgangspunkt i er gjennomført i en kommune i Vestlandet. Grunnet forskningsetiske krav til anonymitet, oppgis ikke kilder til pilotplanen.

Antall norske barn som har individuelle vedtak om spesialpedagogisk hjelp har økt fra 6959 i 2013 til 8674 i 2017. Andelen av alle barn i barnehagen har også vist en økning fra 2,4% til 3,2% i samme tidsperiode, noe som kan signalisere en nasjonal vekst (Nordahl, 2018, s.58). Tall fra Utdanningsdirektoratets oversikt, viser at det i kommunen vi har tatt utgangspunkt i, gikk fra å ha 64 barn oppmeldt i 2014, til 125 barn oppmeldt til spesialpedagogisk hjelp etter §31 i barnehageloven i 2023 (Utdanningsdirektoratet, 2023). Tidlig innsats er et av fokusområdene til regjeringen og er grunnlaget for at dette pilotprosjektet er blitt utarbeidet av kommunen. I denne oppgaven vil vi redegjøre for hva pilotprosjektet går ut på og hvilket rammeverk og teori denne er basert på.

1.2 Informasjon om pilotprosjektet

Fra 2021 har et lite utvalg av barnehagene i kommunen vært en del av et prosjekt som prøver en ny tilnærming til spesialpedagogisk støtte. I stedet for den tidligere praksisen, der spesialpedagogene reiser fra barnehage til barnehage, er hver av de utvalgte barnehagene i kommunen tildelt en spesialpedagog som jobber fast i barnehagen og er en del av bemanningen. Spesialpedagogen blir nært knyttet barna og barnehagen da den jobber tett på med barna. Spesialpedagogen skal delta i lederteamet og er aktiv i styring av det spesialpedagogiske arbeidet sammen med resten av personalet. Målet med dette er å styrke det interne støttesystemet og integrere spesialpedagogikk med det allmennpedagogiske arbeidet. Spesialpedagogen skal også arbeide i grønn sone, som blir definert som et tiltak med mål om å forbedre kvaliteten i det allmennpedagogiske arbeidet.

1.3 Problemstilling

Da pilotprosjektet nærmer seg slutten, ønsker vi å finne ut hvilken effekt dette har hatt på de involverte barnehagene. I tillegg ville vi å høre fra de barnehagene som fortsatt følger den originale modellen, der spesialpedagogen kun er til stede under vedtatte timer for å kunne sammenligne erfaringene deres. Ut ifra dette har vi utarbeidet problemstillingen:

Hva er effekten av å ha spesialpedagog fast i barnehagen?

- En sammenligning av pedagogisk praksis i barnehager med og uten spesialpedagogisk støtte.

1.4 Redegjøring av begreper

Innledningsvis ønsker vi å redegjøre for noen begreper vi bruker gjennom oppgaven.

Tidlig innsats

Tidlig innsats betyr at man skal gi et godt pedagogisk tilbud fra tidlig småbarnsalder. Barnehager og skoler skal arbeide mot å forebygge utfordringer, og tiltak skal settes inn umiddelbart når det eventuelt oppstår utfordringer (Meld. St. 6 (2019–2020)).

Piloten

Vi vil gjennom oppgaven referere til piloten eller til pilotprosjektet. Dette prosjektet er oppgaven basert på.

BTI

BTI, eller bedre tverrfaglig innsats, er en samhandlingstjeneste som skal bedre det tverrfaglige samarbeidet mellom ulike instanser. BTI modellen skal bidra til tidlig innsats, bedre samarbeid og foreldreinvolvering (BedreInnsats.no).

Særskilte behov

Begrepet særskilte behov, særlige eller spesielle behov omhandler barn som har behov for ekstra omsorg og hjelp til utvikling og læring av ferdigheter. Uavhengig av diagnose eller årsak til behovet (Meld. St. 41 (2008-2009))

PPT

Pedagogisk-psykologisk tjeneste skal hjelpe skoler og barnehager med tilrettelegging for barn og elever med behov for ekstra støtte. Hensikten med PP-tjenesten er et likeverdig, inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Ressurs

Ifølge store norske leksikon defineres ressurs som et element eller en menneskelig egenskap som kan utnyttes økonomisk eller som er til nytte på en annen måte (snl, 2023). I denne sammenheng vil det være ressurser i form av ekstra støtte til barn med særskilte behov.

Grønn sone/grønt arbeid

Dette uttrykket kommer fra pilotprosjektet og refererer til de timene som ikke er bundet opp til vedtakstimer. Spesialpedagogen skal blant annet jobbe med forebyggende arbeid og veiledning av personalet, der målet er å styrke den allmenpedagogiske praksisen.

Vedtakstimer

Kommunen skal fatte vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Vedtak skal inneholde hva hjelpen går ut på og hvor lenge hjelpen skal vare. Det skal også inneholde time-omfang, hvordan hjelpen skal organiseres og hvilken kompetanse de som gir hjelpen skal ha (barnehageloven, 2006).

1.5 Oppgavens oppbygging og avgrensing

Oppgaven er delt inn i syv kapitler som består av en innledning-, rammeverk, teori, metode, empiri, drøfting og en oppsummering. Vi har valgt å ta med et kapittel med rammeverket som pilotprosjektet bygger på. Dette mener vi er viktig informasjon om hva vår problemstilling bygger på. Teorien er avgrenset til det vi mener er relevant for vår problemstilling, men vi har valgt å bruke rammeplan, barnehageloven, Meld. St. 6 (2019-2020) og kompetanseløftet for å bygge opp under teorien. Funnene våre vil bli presentert i empirien, som bygger på fire kvalitative intervjuer. Deretter vil vi drøfte våre funn opp mot teorien for å kunne besvare vår problemstilling. Vi vil avslutte med en oppsummering.

2.0 Rammeverk

Grunnlaget for pilotprosjektet er satsningsområdene regjeringen har satt seg innen tidlig innsats og inkludering i barnehagen, skolen og SFO. I forbindelse med dette er det kommet nye retningslinjer for utdanningssystemet, som vi vil gjøre rede for.

2.1 Rammeplan for barnehage

Barnehagen har et ansvar for å sikre at barn som mottar spesialpedagogisk støtte, blir inkludert i barnegruppen og det allmennpedagogiske tilbudet. Dette innebærer at barn med ulike behov skal få muligheten til å delta aktivt sammen med andre barn i ulike aktiviteter og sosiale situasjoner i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Det allmennpedagogiske tilbudet skal tilpasses etter barnas behov, også der noen barn har behov for ekstra støtte i korte eller lengre perioder. Barnehagen skal sikre at barn som har behov for ekstra støtte, mottar tidlig den sosiale, pedagogiske og fysiske tilpasningen som er nødvendig for å skape et inkluderende og likeverdig tilbud (Kunnskapsdepartementet, 2017).

2.2 Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis

Kompetanseløftet er et initiativ som er rettet mot ledere og ansatte i barnehagen, skoler og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). Hovedmålet med kompetanseløftet er å sikre at den spesialpedagogiske støtten er lettere tilgjengelig og nært knyttet barn og unge som har behov for det (Utdanningsdirektoratet, 2022). Gjennom kompetanseløftet vil man jobbe mot at alle barn og unge skal oppleve et tilpasset og inkluderende tilbud i barnehagen. Dette innebærer at lederne og de ansatte må være godt rustet, med den nødvendige kompetansen for å kunne legge til rette for individuelle behov og sikre at alle barn får den støtten de har behov for. Kompetanseløftet handler om kontinuerlig kompetanseheving og utvikling blant de ansatte. Dette vil forhåpentligvis føre til at man vil lettere kunne identifisere, tilrettelegge og følge opp barn med ulike behov. Kompetanseløftet fokuserer på å styrke kompetansenivået i hele utdanningssystemet, og med dette kan man legge til rette for en inkluderende praksis som ivaretar det mangfoldet som finnes blant barn og unge i dag (Utdanningsdirektoratet, 2022).

2.3 Meld. St. 6 (2019-2020)

De barnehagene som støtter alle barn, uansett bakgrunn, kan muligens være med på å redusere forskjeller og gi barna like muligheter. I Meld. St. 6 (2019-2020) "Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO", legges det stor vekt på betydningen av tidlig innsats i barnehagesektoren for å støtte barns utvikling og læring. Meldingen fokuserer på å skape et inkluderende miljø hvor alle barn skal ha mulighet til å lykkes. Gjennom meldingen diskuteres det tiltak for å styrke kvaliteten i barnehagen. Det nevnes blant annet bemanningsnorm, kompetanseutvikling for ansatte, og ulike tiltak rettet mot barn som har behov for en ekstra støtte. I meldingen blir det også drøftet betydningen av godt samarbeid mellom barnehagen, skolen og andre eksterne instanser og støttetjenester. Dette for å sikre en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og læring (Meld. St. 6 (2019-2020), s. 8). Begrepet tidlig innsats innebærer det å tilby gode pedagogiske tiltak allerede fra småbarnsalder. Samtidig skal barnehagene jobbe proaktivt for å hindre at det kan oppstå eventuelle utfordringer på et senere tidspunkt. Dersom utfordringene oppstår, skal det bli satt i gang umiddelbare tiltak. Tiltakene kan for eksempel være tilpasninger innenfor det vanlige tilbudet, eller individuell veiledning, tilpassede læringsaktiviteter, tilrettelegging eller andre tiltak som er nødvendige for å støtte barnets utvikling og læring (Meld. St. 6 (2019-2020), s. 12).

2.4 BTI – Bedre tverrfaglig innsats

BTI-modellen, eller bedre tverrfaglig innsats, er et system for tidlig innsats. Der starter man med å identifisere behov eller uro knyttet til barnets trivsel, utvikling eller atferd. Deretter må man involvere foreldre og instanser for å samarbeide om å utarbeide konkrete tiltak og mål. Man oppretter en stafettlogg, dokumenterer tiltakene, og avtaler jevnlig evalueringer for å sikre at barnets behov for støtte blir møtt på en tilfredsstillende måte. Ved behov for mer omfattende tiltak, kan samarbeidet tas videre til neste nivå (bedreinnsats, u.å.) Målet med BTI-modellen er å sikre at barn får den nødvendige støtten og oppfølgingen de trenger for å trives og utvikle seg i barnehagen (bedreinnsats, u.å.). BTI- modellen er ikke direkte tilknyttet pilotprosjektet, men bør nevnes i forbindelse med det. Gjennom piloten vil spesialpedagogen arbeide på grønn sone, for å oppdage og iverksette tiltak tidlig.

2.5 Færder kommune

Pilotprosjektet i denne vestlandskommunen ble startet som en inspirasjon av Færder kommunes tiltak. I 2017 ansatte Færder kommune en spesialpedagog til hver av kommunens barnehager. Nå i 2024 ser de resultatene når de første årskullene er begynt på skolen. Fra første til fjerdeklasse var det en nedgang på 5,9% mellom 2022 og 2023. I barnehagene har det vært 32% nedgang i antall barn som trenger spesialpedagogisk støtte siden oppstarten (Schau, 2024).

I etterkant av prosjektet, rapporterer de at de har fått et tettere samarbeid med foreldrene og at foreldre har lavere terskel for å ta kontakt med barnehagen. De ansatte klarer å se barnet og ikke bare oppførselen, samarbeidet med PPT har blitt bedre og henvisningene som blir sendt til PPT er bedre, i forhold til beskrivelsene av utfordringene de har hatt med barnet. De har fått mer veiledning av spesialpedagogen, både uformelt i hverdagen, men også formelt i møter (Færder kommune, 2023, s. 24).

3.0 Teoretisk rammeverk

I denne delen av oppgaven vil vi legge fram teori som støtter opp under det rammeverket som er satt av regjeringen. Det vil vise viktigheten av å jobbe med barns særlige behov tidlig og hvilke elementer arbeidet er satt sammen av og hva deres oppgaver er.

3.1. Inkludering og tidlig innsats

I dagens barnehage legges det vekt på at barn skal inkluderes. For at dette også skal ramme inn de barna med særskilte behov, burde det også være et krav om at det er spesialpedagogisk kompetanse i personalgruppa (Sjøvik, 2020 s.39).

I dag er det 93% av barn som går i barnehagen (SSB, 2024). Det vil si at de fleste barn mellom 1 og 5 år går i barnehagen. Sjøvik sier at selv om vi vet at barn med særskilte behov får den barnehageplassen de har krav på, så er det lite forskning som viser kvaliteten på det tilbudet de får. Et godt tilbud kjennetegnes av høy personaltetthet og kompetanse blant personalet. Barnehagepersonalet skal verdsette alle barn som en ressurs, samtidig som at man legger forholdene til rette i de fysiske rom, ved sosialt samvær og lek i henhold til det enkeltbarnets behov og evner (Sjøvik, 2020 s.39). Barn med særskilte behov skal være en naturlig del av det alminnelige felleskapet. Når vi snakker om inkludering, gjelder ikke dette bare barn med særskilte behov. Alle barn skal oppleve likeverd og likestilling uavhengig av funksjonsevne. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Barnehagen skal være et inkluderende felleskap der det er plass til det enkelte barnet. Barn skal få muligheten til å fremstå som verdifulle og interessante lekekamerater og det er personalets ansvar å hjelpe dem til at det skjer. Ofte er det positive ringvirkninger på hele det pedagogiske miljøet når det legges til rette for barn med særskilte behov (Sjøvik, 2020, s.40-41).

Prinsippet med tidlig innsats er at man skal komme inn og tilby hjelp og ressurser tidlig i barnets liv for å gjøre det lettere å løse de utfordringene som barnet vil møte i fremtiden og det ligger en forståelse på at det gjøres fordi det kreves mindre ressurser å gjøre det nå enn det vil senere i barnets liv (Hausstätter, 2021, s.49). Tidlig innsats kan ha to betydninger. Det kan enten bety å sette i gang tiltak tidlig i barnets liv, fra spedbarnsalderen til førskolealderen, når barnet gjennomgår viktig fysisk, psykisk, sosial og emosjonell utvikling. Å identifisere og påpeke eventuelle vansker i denne perioden kan forebygge videre utfordringer. Alternativt kan

tidlig innsats bety å handle tidlig når et problem er oppstått, enten det er i tidlig barndom, ungdomsskolealder eller senere. Ved at man griper inn tidlig etter at en vanske er oppdaget, kan enkle tiltak ha stor effekt på å forhindre negative atferdsmønstre og skader på barnets selvbilde og sosiale relasjoner (Gunnestad, A, 2017, s. 49).

Tidlige emosjonelle og sosiale erfaringer har en stor innvirkning på senere fysisk og psykisk helse. Barnehagen spiller en viktig rolle i å fremme barns livsglede, mestringsevner og følelse av egenverd. Hvis barnehagen klarer og lykkes med dette, kan barnehagen være til stor hjelp for å forbedre både den psykiske og fysiske helsen til barna. Evnen til å sette seg mål, samarbeide med andre og regulere følelser er nødvendige egenskaper, og barnehagen er en viktig arena hvor barn kan utvikle disse egenskapene (Størksen, 2018, s. 38).

I barnehagen kan man oppleve at det er en tendens til å avvente når utfordringer oppstår, spesielt hos små barn. Dette kan ofte forklares bort med en antakelse om at barnet er umodent, som man forventer at barnet vil vokse av seg. Selv om noen utfordringer kan være midlertidige og blir knyttet til barnets biologiske utvikling, vil ikke tidlig innsats skade barnet. Nilsen mener at en tilnærming som inkluderer varierte aktiviteter og lek i gruppen, rettet mot individuelle vansker, vil være svært nyttig for alle barn. Dette kan bidra til å støtte barnas utvikling og tilpasning, selv om det er biologisk umodent. Det vil gjerne også legge til rette for en god utvikling på lang sikt (Nilsen, 2014, s 39).

3.2. Allmenn pedagogikk versus spesialpedagogikk

Alle barn har rett til tilpasset læring. I rammeplanen blir det lagt vekt på at barn skal få muligheter til å utvikle basiskompetanse gjennom lek og læring. Det understrekes her at barn ikke er ensartet, og at selv ved et likeverdig barnehagetilbud av god kvalitet, vil de uansett trenge individuell tilpasning (Kunnskapsdepartementet, 2017). Barn med særskilte behov trenger det barnehagetilbudet som er bygget opp av allmennpedagogikk, men i tillegg har de rett på den spesialpedagogiske hjelpen som tar utgangspunkt i det spesifikke behovet de måtte ha. Allmennpedagogikk kan da forstås som de rammene beskrevet i rammeverket satt av myndighetene. Dette omhandler hva barna skal få lære og oppleve gjennom å gå i barnehagen. Dette er det ordinære tilbudet som gis i en vanlig barnehage (Mørland, 2020, s.82)

Spesialpedagogikk kan defineres som en fagdisiplin som dreier seg om opplæring og tilrettelegging for mennesker med særlige behov, ulike diagnoser eller funksjonsnedsettelse (Hvidsten, 2021, s.19). Hensikten med å tilby den spesialpedagogiske hjelpen allerede i

barnehagen handler om å styrke barnets egne evner med tanke på trivsel, mestring og inkludering. Den spesialpedagogiske hjelpen skal bidra til at det enkelte barnet får et økt utbytte av å være en del av barnehagens fellesskap (Sælen, 2021). Den store utfordringen i barnehagene er i første omgang knyttet til variasjonen på kvaliteten av barnehagetilbudet. Spesielt med tanke på de voksenes kompetanse og evne til å se barnets behov, og sette i gang tiltak. Barn kan ha en mengde ulike behov og er helt avhengig av kompetente barnehagelærere som kan vurdere disse behovene og hvilke tiltak som vil hjelpe (Nordahl, 2018, s.18). De individuelle tilpassede tiltakene er en forutsetning for at hjelpen vil virke (Sælen, 2021).

3.3. Kvalitet i barnehagen

Etter at det ble tilnærmet full barnehagedekning, har fokuset blitt flyttet fra kvantitet, å bygge flere barnehageplasser, til kvalitet (Alvestad & Gjems, 2021, s.13). Kvalitet i barnehagesammenheng er barnas, foreldrenes og de ansattes oppfatninger av, og erfaringer med barnehagen og i hvilken grad barnehagen oppfyller de faglige og samfunnsmessige kriterier på hva en god barnehage er (Kvistad & Søbstad, 2018, s.29).

På grunn av denne endringen i senere tid, er norske barnehager nå i en situasjon der det er økende konkurranse blant barnehagene. Det vil bli økt fokus på hva den enkelte barnehagen kan tilby foreldrene og barnet, samtidig som hva barnehagen kan tilby personalet sitt. I tillegg til at barnehagene må konkurrere om å få inn barn, må de også konkurrere om å få inn kompetente og kvalifisert personale (Børhaug & Lotsberg, 2016, s.119).

Basert på Søbstads definisjon av kvalitet i barnehagen kan man si at det fins to perspektiver på kvalitet, opplevelseskvalitet og kriteriekvalitet. Opplevelseskriteriet er den relative oppfatningen av kvalitet. Det vil si hvordan barnehagen oppleves av de som er der hver dag. Mens kriteriekvalitet er de kriteriene som er satt opp av samfunnet eller fagfolk, som for eksempel rammeplanen. Hvorvidt barnehagen oppfyller kravene satt i de rammeverkene som omhandler kvalitet i barnehagen, bestemmer også hvilken kvalitet barnehagen har. Det er viktig at man tenker over hvilke verdier og idealer som er beskrevet i lover og rammeverk, men også ens eget grunnsyn. Ved å ha en klar formening om hva god kvalitet i en barnehage er for en selv, er det lettere å fremme dette synet i dialog med andre og jobbe sammen for å bygge opp kvaliteten i barnehagen (Kvistad & Søbstad, 2018, s.32-33).

For at barnehagetilbudet skal være av høy kvalitet, kreves det individuell tilrettelegging av tilbudet og lokal tilpasning av innholdet. Det betyr at barnehagen må få de nødvendige ressursene for å kunne innfri dette kravet (Sjøvik, 2020, s.40)

3.4 Samarbeid med foreldre

Foreldre blir sett på som barnehagens viktigste samarbeidspartnere. Man møtes daglig, gjerne over flere år. Når barn har behov for spesialpedagogisk hjelp, trenger ofte hele familien veiledning fra andre fagpersoner og instanser med et mål om å finne konkrete tiltak som er til barnets beste (Mørland, 2018, s.143).

Foreldre kan naturligvis oppleve en rekke følelser når de står overfor utfordringer knyttet til barnets utvikling. Sorg og sinne, uro og engstelse kan alle være helt vanlige reaksjoner når barnet ikke utvikler seg som man forventer. I slike krevende situasjoner spiller barnehagelæreren en viktig rolle. Barnehagelærerens kompetanse, innsikt og emosjonelle støtte kan være en verdifull ressurs for å støtte foreldre gjennom denne utfordrende tiden. (Mørland, 2018, s.144). Sammen med den emosjonelle støtten barnehagelæreren kan tilby, kan barnehagen være til hjelp, med kunnskap om hvordan man navigerer gjennom prosessen med å søke om spesialpedagogisk hjelp. Dette inkluderer å dele informasjon om prosedyrer og trinnene som må tas fra bekymringene først oppstår til spesialpedagogisk hjelp blir iverksatt (Mørland, 2018, s. 144). Dessverre opplever noen foreldre at samarbeidet med fagfolk og eksterne instanser ikke alltid fungerer så godt som de ønsker. Tidlig innsats knyttet til de yngste barna krever tett samarbeid med familien, der hele familiens beste må stå i sentrum (Mørland, 2018, s.158).

Barnehager og familier som står overfor slike utfordringer, må ofte samarbeide med flere eksterne fagpersoner og etater over tid (Mørland, 2018, s. 159). Relasjoner og samarbeid, som for eksempel i hente- og bringesituasjonen i barnehagen, spiller en viktig rolle for informasjonsflyten og for å etablere tillitsfulle relasjoner. Godt samarbeid på tvers av fagfeltene er også nødvendig for å oppnå tillitsfulle relasjoner til barn med spesielle behov og deres familier (Mørland, 2018, s. 160).

3.5 Samarbeid med PPT

Ifølge opplæringsloven § 5-6 står det at skal hver kommune ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste, som kan organiseres på ulike måter (Opplæringslova, 1998). Tjenesten kan bestå av en omfattende hjelpetjeneste i samarbeid med for eksempel barnevernet, men de siste årene har tjenesten blitt mindre tverrfaglig enn tidligere og består for det meste av spesialpedagoger ifølge (Moen & Svendsen, 2020, s.108). I barnehagen fungerer PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste) som en støtteinstans. Det blir dermed viktig med et godt samarbeid mellom barnehagen og PPT.

I Mørland, 2017, s. 205 hevder Harald Grimen (2009) at «tillit gjør samarbeid lettere». Tillit gjør det mulig å bygge på hverandres arbeid, og åpne for handlingsrom. Et godt samarbeid må preges av tillit og kjennskap til hverandre, og man må oppleve en trygghet i samarbeidet om noe (Mørland, 2017, s. 205). Godt tverrfaglig samarbeid handler om at de ulike fagmiljøene jobber sammen og ser på tilbudet i en sammenheng. Når barna har behov for et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, skal barna og deres foreldre ikke stå til ansvar om å koordinere dette samarbeidet (Meld. St. 6 (2019-2020), s. 78). Barnehagene skal også kunne konsultere PP-tjenesten om de er usikre på et barn trenger ekstra støtte. Foreldre har også mulighet til å henvise barnet på eget initiativ, gjerne i samarbeid med andre instanser som helsetjeneste, barnevern og barnehagen (Moen & Svendsen, 2020, s. 108).

PPT har ansvar for at det blir utarbeidet en sakkyndig vurdering om et barn har behov for spesialpedagogisk hjelp, eller om barnets behov kan dekkes gjennom det ordinære barnehagetilbudet. (Groven, B, 2020, s. 74). I §33 i barnehageloven står det skrevet at kommunens PPT er en sakkyndig instans i saker om spesialpedagogisk hjelp. PPT skal også bistå barnehagen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge barnehagetilbudet for barn med særlige behov (barnehageloven, 2005). Når et barn skal henvises til PPT skal det innhentes samtykke fra foreldre. Dersom barnet har rett til spesialpedagogisk hjelp, skal PPT blant annet være med å vurdere hvilke tiltak som vil bidra til et barns utvikling og læring. PPT er også ansvarlig for hvordan hjelpen bør organiseres. (Groven, B, 2020, s. 75).

4.0 Metode

4.1. Valg av metode

Vi skiller mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Disse metodene skiller seg i forhold til hvordan man registrerer og analyserer data. Kvalitativ metode bruker man for å gå i dybden og vektlegger betydning, mens kvantitativ metode går mer i bredden (Bergsland & Jæger, 2018, s.66-67). Vi har derfor valgt en kvalitativ metode; intervju. Vi mener dette er den mest hensiktsmessige metoden for å finne svar på problemstillingen vår, ved å få førstehåndserfaringene til de som skal samarbeide med spesialpedagogene i barnehagen. Med andre ord, så ønsker vi å gå i dybden på de menneskelige erfaringene med prosjektet. Dette er en induktiv tilnærming da vi går fra empiri til teori. Det vil si at vi tar dataen vi samler inn fra informantene og trekker slutninger basert på deres erfaringer og kunnskap. Vi ønsker å finne ut av effekten det har hatt å ha fast spesialpedagog i barnehagen, i motsetning til å kun ha tilgang til spesialpedagog i de vedtatte timene.

4.2 Kvalitativt forskningsintervju

I forkant av et intervju er det viktig å skaffe seg en begrepsmessig og teoretisk forståelse av det man skal undersøke (Bergsland & Jæger, 2018, s.70). Vårt utgangspunkt er prosjektplanen for pilotprosjektet, i tillegg til BTI som er verktøyet de bruker i arbeidet med barn som har særskilte behov. Vi satte oss derfor inn i pilotprosjektets mål og hvordan man brukte BTI.

Til intervjuene hadde vi utformet en intervjuguide. En intervjuguide er vanligvis en liste med spørsmål eller temaer som planlegges på forhånd. Den fungerer som en ramme for samtalen, noe som gir både intervjueren og den som blir intervjuet muligheten til å navigere samtalen innenfor de gitte rammene. Dette tillater begge parter å bidra med sine perspektiver og refleksjoner (Løkken & Søbstad, 2013, s. 109).

Vi laget flere utkast før vi ble enige om hvilke spørsmål som må være med, og har vært nøye med å ikke stille lukkede spørsmål for å gi rom for refleksjon hos informanten. Vi har måttet gå i oss selv og tenkt over hvilke egne forutsetninger og fordommer vi har i forkant av prosjektet, og at spørsmålene ikke ble for ledende i forhold til de svarene vi forventet eller ville ha. Filosofen Gadamer har skrevet at ingen metode kan uttømme sannheten og at våre forutsetninger vil forme våre spørsmål og farge våre svar (Bergsland & Jæger, 2018, s. 68).

Det er derfor viktig at vi er bevisste på dette i forkant for å kunne gjennomføre intervjuene på mest mulig saklig måte.

Vi må også ta høyde for at dette er en hermeneutisk metode i den forstand at våre spørsmål kan leses og oppfattes på annen måte enn det vi har ment det da vi skrev dem, da leseren oppfatter dem ut ifra sine egne forutsetninger og kontekst (Sagberg, 2018, s.42). Vi har som mål å få høre hva informantene har av holdninger til og erfaringer med spesialpedagog i barnehagen, så spørsmålene bør være såpass nøytrale at informanten trekker sine egne slutninger basert på sine egne forutsetninger.

I forkant av intervjuene sendte vi også ut intervjuguiden til informantene. Vi er klar over konsekvensen ved å gi informantene tilgang til spørsmålene før intervjuene, noe som kan føre til at svarene blir mer politisk korrekt eller overfladiske. Vi var mer interessert i å høre deres refleksjoner rundt temaet og da hadde de tid i forkant til å tenke gjennom de temaene vi tok opp. Vi skjønner at informantene kan føle at de kommer i krysspress ved å delta i prosjektet. De vil gjerne kunne føle seg revet mellom regnskapsplikten, da de ikke vil kritisere sin egen arbeidsplass, samtidig som at de har en ansvarsplikt om å si ifra om de ikke får gjort jobben sin i henhold til rammeverket (Hennum & Østrem, 2019, s.123).

4.3 Valg av informanter

Vi valgte to informanter fra pilotprosjektet i den utvalgte kommunen og to informanter som ikke er deltakere i prosjektet. Vi ønsket å undersøke hvordan barnehagelærere som har fast spesialpedagog opplever denne tilnærmingen til spesialpedagogisk støtte, i forskjell til barnehagene uten tilknytning til prosjektet. Dette gir oss en mer helhetlig forståelse av vår problemstilling som omhandler effekten av å ha spesialpedagog fast i barnehagen.

Vi har valgt å skille våre informanter ved bruk av nummerering for å sikre anonymitet og konfidensialitet. Ved bruk av nummer vil det være mulig for oss å referere til informantene på en systematisk måte uten å avsløre deres identitet. Det hjelper oss også å holde oversikt over hvilke svar som kommer fra hvilken informant når vi analyserer funnene fra intervjuene.

4.4 Informantenes bakgrunn

Informant 1 og informant 2 jobber i barnehager som ikke er en del av pilotprosjektet i kommunen. Informant 3 og 4 er derimot med i prosjektet og har fast spesialpedagog i barnehagen.

Informant 1 er 32 år og er utdannet barnehagelærer og jobber som pedagogisk leder.

Informanten har jobbet i barnehage i 7,5 år.

Informant 2 er 33 år og er utdannet barnehagelærer. Informanten jobber nå som pedagogisk leder og har jobbet i til sammen ti år.

Informant 3 er 36 år og har jobbet i barnehage i 12 år. Informanten er utdannet barnehagelærer og har et år videreutdanning innen spesialpedagogikk. Informanten jobber nå som pedagogisk leder.

Informant 4 er 27 år og jobber som pedagogisk leder. Informanten er utdannet barnehagelærer og har jobbet i barnehage i 6 år.

4.5 Etske perspektiver

I forkant av intervjuene ble det sendt ut et samtykkeskjema, med informasjon om prosjektet og hva vi ønsket å snakke med dem om. Vi informerte om hvorfor vi ønsket å snakke med akkurat dem. Dette grunnet informantenes krav til å vite formålet med undersøkelsen og hovedtrekkene i prosjektet (Bergsland & Jæger, s. 83). I samtykkeskjemaet har vi skrevet ettertrykkelig at opplysningene blir anonymisert. I tillegg har vi også valgt å anonymisere kommunen informantene jobber i, for å sikre deres personlige opplysninger ytterligere. Spørsmålene vi stiller fokuserer mest på deres meninger og erfaringer med særskilte behov og det samarbeidet de har med eksterne instanser. Vi fokuserer ikke like mye på deres personlige og faglige kompetanse. Kun en konstatering av deres kompetanse innen barnehagesektoren.

Som forskere har vi et ansvar for at informantene ikke utsettes for skade eller andre alvorlige belastninger (Bergsland og Jæger, s. 85). I dette tilfellet kan informantene sette jobben sin i fare, om det man kommuniserer oppfattes som illojalt av arbeidsgiver. Dette kan få konsekvenser for den ansatte i tillegg dersom opplysninger som identifiserer informanten kommer med.

I denne oppgaven har vi brukt lydopptaker under intervjuene. Det vil si at vi måtte søke til Sikt i forkant av intervjuene da en persons stemme kan være identifiserbar (vedlegg 9.3). Vi

ba også om navn, noe vi fant ut i etterkant ikke var relevant informasjon for det vi ønsket å finne ut, og vi valgte å anonymisere dette i transkriberingen og heller kalle dem for informant 1, 2, 3 og 4.

Intervjuene ble tatt opp med diktafon. Etter transkribering blir opptakene slettet. Det vil si at de sensitive opplysningene som ble gitt i intervjuet også er slettet. Det vi sitter igjen med er de anonymiserte opplysningene som er råmaterialet av data vi har bearbeidet for å finne svar på problemstillingen.

Gjennom prosjektet ble vi enig om at vi ikke vil opplyse om hvilken kommune prosjektet er en del av, men vi antar at kommunen det gjelder vil kunne kjenne seg igjen. Det vil være vanskelig å anonymisere kommunen helt da vi ser det hensiktsmessig å opplyse om for eksempel pilotprosjektet. Vi har likevel prøvd å anonymisere så langt det lar seg gjøre ved å henvise til andre sider som ikke omhandler den gjeldende kommunen.

Gjennom arbeid med dette prosjektet har vi snakket mye om vår egen kompetanse og om våre egne erfaringer. For oss er det viktig å belyse at vi er to studenter med begrenset erfaring innen arbeid med barn med særskilte behov. Likevel ville vi ta for oss piloten fordi vi mener det er et viktig tiltak. Vi møtte informantene våre med blanke ark og ønsket å få et inntrykk av hvordan de opplever arbeidet med barn med særskilte behov.

4.6 Validitet og reliabilitet

I kvalitative studier, som for eksempel ved intervju, vil reliabilitet knyttes til hvor troverdig forskningen utføres, hvor pålitelig vi fremstår og hvordan vi behandler datamaterialet (Bergsland & Jæger, s.80). Selv om data i utgangspunktet er relevante, må de samles inn på en slik måte at de er pålitelige. I en intervjusituasjon er det naturligvis en mulighet for kommunikasjonssvikt, der spørsmål kan mistolkes, svarene blir misforstått eller andre feilkilder (Dalland, 2020, s. 63). Vi var heldig og fikk sitte alene på møterom sammen med informantene. Vi opplevde god kommunikasjon mellom oss og lydopptakene i ettertid var av god kvalitet.

Validitet handler om hvor godt en studie måler det den faktisk ønsker å måle, og om den gir svar på problemstillingen som er satt. Med andre ord, en studie er valid hvis den måler det den hevder å måle og gir relevante og pålitelige resultater. Dalland mener at idealet med metoden

er at en annen forsker skal kunne oppnå de samme resultatene ved å følge den samme fremgangsmåten (Dalland, 2012, s. 117). Vi mener at metoden vi har benyttet oss av er relevant for å kunne besvare problemstillingen. Vi opplever at informantene satt på mye av de samme erfaringene rundt spesialpedagogisk støtte og at man ville oppnådd liknende resultat om man hadde valgt fire andre informanter.

4.7 Transkripsjon og analyse

Da vi hadde gjennomført intervjuene startet prosessen med å transkribere. Vi opplevde prosessen som krevende, da det er vanskelig å få skrevet ned eksakt hva informantene sier, men samtidig gjøre det til en lesbar og forståelig tekst. Vi startet transkriberingen allerede samme dag som intervjuene ble gjennomført slik at vi hadde informasjonen friskt i minne. Likevel var det en større jobb enn hva vi hadde sett for oss.

Alle intervjuene ble gjort med en analog båndopptaker for å beskytte identiteten og personlige opplysninger om informantene. Lydfilene blir slettet ved prosjektets slutt.

Analyse er en dynamisk prosess. Man analyserer gjerne både underveis og etter at dataen er samlet inn. I etterkant av datainnsamlingen vil man analysere funnene og prøve å minimere datamengden, for å prøve å skape orden og struktur og mening ut av materialet. Dette er for å få en oversikt over funnene våre (Bergsland & Jæger, s. 81).

Etter hvert som intervjuene ble gjennomført, merket vi at vi trakk inn tidligere emner vi hadde fra de andre intervjuene. Dette gjorde det vanskelig å ikke blande inn det vi hadde snakket om tidligere, med andre informanter. Underveis i intervjuene kunne vi trekke ut teori som kunne være relevant for den informasjonen vi fikk fra informantene.

Datamaterialet vi samlet inn, delte vi inn i kategorier. Ut ifra disse kategoriene ble det mer tydelig hvor den riktige teorien skulle brukes. Dette kalles induktiv analyse, der man trekker ut teori fra dataen istedenfor omvendt (Ryen, 2017, s.146).

Da vi tolket intervjuene var det flere kategorier som viste seg å være aktuelle. Etter hvert som vi skrev ned funnene våre, merket vi at flere av kategoriene kunne gå inn i hverandre og vi fikk derfor minsket antall kategorier. Det var utfordrende å filtrere ut hva som var relevant eller bare interessant. Vi jobbet oss derfor gjennom stoffet flere ganger for å koble det mot den teorien vi hadde funnet og hva vi egentlig ville finne ut av i problemstillingen.

5.0 Empiri

I denne delen av oppgaven vil vi presentere våre funn som har kommet frem gjennom intervjuene. De funnene som blir presentert vil danne grunnlag for videre drøfting. Vi vil fremheve det vi anser som særlig relevant for og belyse vår problemstilling, om effekten av å ha fast spesialpedagog i barnehagene.

For å få en forståelse av informantenes perspektiver og erfaringer knyttet til barn med ulike utfordringer og tidlig innsats, spurte vi hva de la i uttrykket «barn med særskilte behov». Alle vi intervjuet hadde svar som samsvarte med hverandre. At barn med særskilte behov er barn som trenger ekstra støtte og ressurser utenfor det allmenne barnehagetilbudet. Blant annet hjelp med språkutvikling, atferdsvansker eller andre utfordringer.

5.1 Inkludering og tidlig innsats

I barnehagene som ikke var tildelt fast spesialpedagog, tilrettelegger de for pedagogiske aktiviteter for barn med særskilte behov, ved å ta hensyn til barnets individuelle behov og tilpasser miljø og aktiviteter deretter. Det avhenger av barnets behov, men skjerming og aktiviteter i mindre grupper nevnes som måter for tilrettelegging. De jobber aktivt for å prøve å gi alle barn det samme erfaringsgrunnlaget. Informant 2 forteller:

Vi legger vekt på arbeid i små grupper, noe som har vist seg å være effektivt for barn med sosiale utfordringer. Jeg ser imidlertid behovet for flere ressurser for å kunne gjennomføre dette.

Dette blir også nevnt av informant 1, som oppgir å ofte mangle de nødvendige ressurser til å imøtekomme behovene til de utsatte barna.

En av de store utfordringene i barnehagen er mangel på ressurser. Det fører ofte til at man må endre planene for hele barnegruppen for å kunne imøtekomme behovene til enkelte barn.

Informant 3, som er i en av barnehagene med spesialpedagog, deler erfaringer der spesialpedagogen har fått tid til å veilede alle ansatte på avdelingen. Dette har ført til bedre kommunikasjon og samarbeid, da spesialpedagogen har fått en mer inkluderende rolle i barnehagens miljø og daglige praksis. Informanten bemerker også at spesialpedagogen har fått en sterkere tilhørighet til barnehagen som fast ansatt, noe som også har positive effekter

for barna. Samtidig poengterer informanten om viktigheten av det å kunne jobbe forebyggende («på grønt») for å kunne redusere antallet individuelle oppmeldinger. «Dette innebærer jo at spesialpedagogen har tid og mulighet til å jobbe sammen med alle barna på avdelingen. Ikke bare de som har individuelle tiltak».

Informant 4 bekrefter dette og forteller at det å ha spesialpedagog i barnehagen normaliserer det at enkelte barn mottar støtte. Det oppfattes ikke som unormalt eller negativt. Når spesialpedagogen er fast ansatt, fører det til en mer naturlig og mindre synlig tilgjengelighet av spesialpedagogisk støtte i barnehagen. Det har og skapt en tryggere og mer inkluderende atmosfære for alle barn og foreldre.

5.2 Kvalitet i barnehagen og pedagogisk tilbud

Informant 3 sier at pilotprosjektet har hatt en innvirkning på deres rolle som barnehagelærer, i den forstand at det har skapt større rom for refleksjon og læring. Spesialpedagogens tilstedeværelse gjør at man får veiledning og at man sammen skaper gode refleksjoner, og at man lærer mer jo tettere samarbeid man har. Dette har åpnet for nye perspektiver og læring gjennom refleksjon.

Det nære samarbeidet med spesialpedagog gjør det mer naturlig å snakke om barnas behov, og gir meg som pedagogisk leder mulighet til å fokusere på det allmennpedagogiske tilbudet til hele barnegruppen.

Informant 4 utdyper hvordan den nære tilknytningen har forenklet samarbeidet og gjort det lettere å håndtere utfordringer. Informanten uttrykker at man føler seg mindre alene i situasjonene som oppstår. «Å ha en spesialpedagog gjør at man har en ekstra støtte å lene seg på i slike situasjoner».

Informant 1 legger til at det ville vært en fordel å ha en spesialpedagog til stede i barnehagen som kunne tatt seg av innsending av rapporter til PPT og jobbet ut en plan for hvordan vi skal jobbe med barnet med særskilte behov. Dette sparer pedagogen mye kontorarbeid og frigjør mer tid til å jobbe med det allmennpedagogiske arbeidet rettet mot hele barnegruppen.

Å ha en fast spesialpedagog på huset som kan veilede når det trengs vil jo være med å øke den generelle pedagogiske kompetansen. Prosessen med å melde opp ett barn krever for mye tid og ressurser som kan gå på bekostning av den generelle kvaliteten på barnehagetilbudet.

5.3 Samarbeid med foreldre

Pilotprosjektet har hatt en positiv innvirkning på samarbeid og kommunikasjonen med foreldre, ifølge informantene. Informant 3 understreker viktigheten av god kommunikasjon med foreldre og fremhever at spesialpedagogen sender ukentlige oppdateringer gjennom en kommunikasjons app som foreldre og barnehagen benytter seg av. «Dette gir foreldre bedre innsikt i barnas aktiviteter og fremgang, spesielt når det gjelder de spesialpedagogiske timene som personalet alltid ikke er til stede på».

Informant 4 forteller at spesialpedagogen har vært flink med å presentere piloten og BTI for foreldre. «Vi opplever at foreldre får en større forståelse og trygghet, og det blir lettere for dem å forholde seg til BTI og eventuelle spesialpedagogiske tiltak». Informant 2 sier også at BTI har fungert godt hos dem og at det har gjort foreldresamarbeidet lettere da foreldrene har fått en plattform der de får tilgang til mer informasjon. Dette gjør at de kan sammenligne observasjoner i barnehagen og hjemme.

Både informant 1 og 2 deler lignende erfaringer når det gjelder samarbeid med spesialpedagoger og foreldre i barnehagesammenheng. Informant 1 beskriver samarbeidet som variabelt. Noen ganger har spesialpedagog deltatt på møter sammen med PPT og eventuelt andre instanser, men legger til at dette ikke alltid er normalen. Noen spesialpedagoger tar initiativ til å ringe eller delta på foreldremøter da de ønsker å være involvert i barnas utvikling.

Informant 2 forteller at det er stort sett han/hun som har kontakt med foreldre da spesialpedagogen ikke er til stede under levering eller henting av barnet. Informanten presiserer at foreldre alltid skal bli presentert for personalet som arbeider med barnet, slik at de er kjent med hvem som har vært sammen med barnet. Spesialpedagogen blir også invitert til å delta på foreldremøter for å kunne inkludere alle parter i samarbeidet om barnet.

5.4 Samarbeid med pedagogisk-psykologisk tjeneste

Informant 1 mener tjenestene er blitt mindre tilgjengelig selv om det var store forventninger til en bedre og mer digitalisert tjeneste. Informanten mener utfordringer som ikke er «veldig trengende» blir nedprioritert og havner lenger ned i bunken. Denne nedprioriteringen av sakene går på tvers av den antatte lavere terskelen for å få hjelp.

Det er blitt en generell økning i bevissthet rundt psykisk helse og behov for å oppdage og sette i verk tidlige tiltak. Denne økte bevisstheten har ført til en lavere terskel for å melde opp barn. PPT har spilt en rolle i å fremme denne praksisen, ved å understreke behovet for lav terskel om oppmelding og tilrettelegging.

Informant 2 er mer bekymret for mulige negative konsekvenser av den økte oppmerksomheten og oppmeldingspraksisen. Informanten presiserer at det er positivt at flere barn blir fanget opp tidlig og får den nødvendige støtten de har krav på, men mener at det også kan føre til at enkelte blir overdiagnostisert eller at ansvaret skal legges over på andre. «Det er en bekymring at noen barn som kanskje ikke trenger spesialtiltak likevel blir oppmeldt fordi vi er usikre på hvor grensen går».

Både informant 3 og 4 deler positive erfaringer rundt samarbeid med PPT og spesialpedagogen. Likevel trekker informant 3 frem noen utfordringer som kan oppstå med hjelpetjenesten ansatt på huset.

Noen ganger kan det skje at antall barn med individuelle vedtak overstiger den tilgjengelige tiden til spesialpedagogen. Dette fører jo igjen til at oppfølgingen ikke blir like omfattende som vi først ønsket.

Pedagoger må da håndtere dette samtidig som de ordinerer arbeidsoppgavene, noe som kan føre til at oppfølgingen av barna blir mer sporadisk og at individuelle planer ikke blir gjennomført jevnlig.

6.0 Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil vi drøfte våre funn opp imot teorien og rammeverket for oppgaven for å kunne svare på problemstilling: *Hva er effekten av å ha spesialpedagog fast i barnehagen?*

6.1 Hvordan jobber barnehagelærere med inkludering og tidlig innsats?

I dagens barnehage er inkludering et sentralt begrep. Alle barn skal være en del av det alminnelige felleskapet. Dette innebærer ikke bare fysisk tilstedeværelse, men også en aktiv deltaker i de ulike aktivitetene og i leken. Barn har rett på å bli inkludert og barn med særskilte behov skal sidestilles med resten av barnegruppen (Kunnskapsdepartementet, 2019). Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis legger stor vekt på at man skal jobbe mot at alle barn og unge skal oppleve et tilpasset og inkluderende tilbud i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Både informant 1 og 2 nevner mangel på ressurser for å kunne imøtekomme behovene til hvert enkelt barn. Informantene legger vekt på arbeid i små grupper som har vist seg å være svært effektivt for barn med ulike utfordringer, men de ser at mangel på de nødvendige ressursene ofte fører til at dette ikke kan gjennomføres. Samtidig kommer det frem at barnehagene med spesialpedagog også har behov for enda mer ressurser. Informant 3 poengterer viktigheten av å jobbe på grønn sone for å kunne redusere antallet individuelle oppmeldinger. Informantene har opplevd at all tiden til spesialpedagogen har gått med til individuelle tiltak og foreslår en ordning hvor spesialpedagogen jobber 50% forebyggende og 50% med individuelle behov. Informantene mener dette vil bidra til å identifisere eventuelle utfordringer, og gjøre det mulig å sette inn tidligere tiltak.

Nilsen sier at tidlig innsats ikke vil skade barnet. Nilsen mener at en tilnærming som inkluderer varierte aktiviteter og ulik lek i grupper som er rettet mot individuelle vansker vil være svært nyttig for alle barn (Nilsen, 2014, s.39). Informant 4 mener det vil være svært nyttig å samle barn med lignende utfordringer for å jobbe sammen og frigjøre mer tid til grønt arbeid for spesialpedagogene. Gjennom gruppearbeid og kollektive tiltak kan barna lære av hverandre og støtte hverandre i et trygt miljø. Likevel er det viktig å tenke over at enkelte aktiviteter kan være med på å skape et skille mellom det allmennpedagogiske og det spesialpedagogiske. Mørland påpeker at det kan være vanskelig å skille mellom alminnelig

pedagogisk virksomhet og spesialpedagogisk virksomhet, men legger vekt på at all god pedagogikk skal prøve å dekke barnas individuelle behov (Sjøvik, 2014, s.82).

Gjennom Meld. St. 6 (2019-2020) diskuteres det ulike tiltak for å styrke kvaliteten i barnehagene. Der nevnes blant annet bemanningsnormen og kompetanseheving blant personalet. Bredere kompetanse og dypere forståelse av ulike utfordringer dagens barn kan møte på, var også noe informant 2 etterlyste. Som Sjøvik påpeker, vi vet at barn med særskilte behov får den barnehageplassen de har krav på, men vi vet lite om hvilken kvalitet det er på tilbudet de faktisk får i barnehagen (Sjøvik, 2020 s.39).

6.2 Hvordan oppleves kvaliteten i barnehagen?

De senere årene har det blitt et økt fokus på kvaliteten i barnehager, delvis grunnet nesten full dekning av barnehageplasser. Dette skaper et press på styrere i barnehagene å sikre høyt kvalifisert personalet. Myndigheter har også prioritert kvalitet i barnehager gjennom kompetanseløftet for spesialpedagogikk. Dette initiativet er rettet mot å styrke personalets kompetanse slik at man kan møte barns ulike behov. Det er satt mål om å øke andelen av barnehagelærere og det gis tilskudd for videreutdanning av barnehagelærere (Utdanningsdirektoratet, 2024). Dette er et viktig tiltak for å kunne tilby barn med særskilte behov et godt barnehagetilbud. Et kompetent personale er mer utstyrt for å kunne fange opp og veilede både barn med særskilte behov og deres foreldre. Dette er et poeng som blir tatt opp av samtlige informanter. De barnehagelærerne uten spesialpedagog oppgir et ønske om å ha mer kompetanse inn i barnehagen, enten i form av en endring i barnehagelærerutdanningen, videreutdanning eller å få inn eksterne med relevant kompetanse. Det som også er en viktig opplysning er informant 3s utsagn om at det å få en spesialpedagog inn i barnehagen, har gitt dem muligheten til å fokusere på sin jobb som pedagogisk leder. Plantiden blir brukt til å planlegge det allmennpedagogiske tilbudet til hele barnegruppen. Mer kompetanse i forhold til arbeid med barn med særskilte behov er noe som ble etterlyst av flere av våre informanter. En informant nevner at dette burde vært inkludert i utdanningen på barnehagelærerstudiet. Man kan argumentere for at det virker som, at det ikke er en del av jobben til en barnehagelærer å tilrettelegge for barn med særskilte behov, men at det skal være en spesialisierende utdanning. Det er da naturlig at en pedagogisk leder skal forholde seg til helheten av barnegruppen og det allmennpedagogiske innholdet bestemt av rammeplanen, og ikke til det som ligger utenfor rammene for utdannelsen. Likevel er det slik at det er mange

barn som krever mer enn det allmennpedagogiske tilbudet barnehagen har å tilby. Da må barnehagen ha inn spesialkompetanse for å kunne tilrettelegge for disse behovene.

Som Sjøvik sier, for at barn skal få det tilbudet de har krav på, kreves det individuell tilrettelegging og dette kan kun innfris ved at barnehagen får de nødvendige ressursene (Sjøvik, 2020 s.41). Et tiltak for å få inn slike ressurser er for eksempel en ordning slik som dette pilotprosjektet som er startet i denne vestlandskommunen. Barnehagene får inn den kompetansen de trenger for å kunne støtte barna som har ekstra behov og oppdage dem tidligere. I Færder kommune kan vi se en lignende ordning, der det også var et overveldende antall barn som hadde behov for ekstra oppfølging. Etter at de ansatte en fast spesialpedagog i barnehagen har antall oppmeldte barn sunket drastisk og de ser at de første kullene trenger mindre støtte når de begynner på skolen (Schau, 2024). Det vil bli spennende å se utviklingen i årene som kommer, om det har vært en liknende effekt i denne kommunen når de barna fra de utvalgte barnehagene begynner på skolen. I dag er andelen barn og unge som mottar spesialpedagogisk hjelp størst på ungdomstrinnet (Nordahl, 2018, s.7). Dermed ser man nå viktigheten av tidlig innsats allerede i barnehagealder. Det kan redusere eventuelle utfordringer som kan oppstå på et senere tidspunkt i livet.

6.3 Fungerer samarbeid med foreldre?

I planen over pilotprosjektet er det ingen av målene som nevnes som har direkte med foreldresamarbeid å gjøre. Vi ser derimot at dette er et viktig aspekt i arbeidet med barn med særskilte behov. Barnehagen og PPT er avhengig av foreldres perspektiv og samarbeidsvilje for å kunne få mest mulig oversikt over barnets behov og hvilke tiltak som kan settes inn for å dekke disse behovene. Informant 2 sier at BTI og stafettloggen har vært et viktig verktøy i samarbeidet med foreldre. Her får foreldrene/foresatte informasjon om hva som observeres i barnehagen og hvilke tiltak som er prøvd.

Opplæringsloven sier blant annet at foreldre med barn som trenger spesialpedagogisk støtte, skal få tilbud om foreldrerådgivning (Mørland, 2020, s. 96). Veldig ofte kan det være at de særskilte behovene et barn kan ha, blir oppdaget etter at de har begynt i barnehagen. Da er det en del av barnehagelærerens arbeid å veilede og hjelpe foreldrene til å finne rette ressurser til deres barn. Et godt tverrfaglig samarbeid er derfor svært viktig og en av de overordnede målene til prosjektet. I de tilfellene det ligger en mistanke til at barnehagen ikke kan dekke

barnets behov gjennom det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen varsle ifra til foreldrene (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Et skille mellom det allmennpedagogiske og spesialpedagogiske kan skape et stigma rundt barna som mottar spesialpedagogisk støtte. Informantene som var en del av pilotprosjektet påpekte akkurat dette. Inkluderingen av spesialpedagog i barnehagen har normalisert behovet for ekstra støtte og har fjernet stigmatisering rundt spesialpedagogisk hjelp. Den faste tilstedeværelsen av spesialpedagog skaper en mer naturlig tilgang til støtte og bidrar til et tryggere og mer inkluderende miljø for barn og foreldre. Det gjør det ikke uvanlig eller synlig at det individuelle barnet mottar spesialpedagogisk støtte.

6.4 Samarbeid med pedagogisk-psykologisk tjeneste

Etter endringer i kommunen ble det lovet en bedre, mer digitalisert tjeneste for tverrfaglig samarbeid. Informant 1 mener at tilgangen på ressurser har blitt redusert i forhold til den tidligere ordningen, og opplever at utfordringer blant barn som ikke er «veldig trengende» blir lagt nederst i bunken. Informanten understreker også hvor risikabelt det er å la oppmeldingene gå via post istedenfor en digital innlogging. Samtidig forteller informant om et økt fokus på psykisk helse og viktigheten av å sette i verks tidlige tiltak, noe som minsker terskelen for å melde opp barna. I samtalen uttaler informant 1

Det ville vært til stor fordel å ha en fast spesialpedagog på huset som for eksempel kunne sendt rapporter direkte til PPT, da det krever mye tid og ressurser som går på bekostning av den generelle kvaliteten i barnehagen.

Det kommer tydelig frem at samarbeidet mellom barnehager og PPT er av stor betydning for å kunne sette i gang tiltak og strategier som gagnar barn med spesielle behov. Gjennom samtalene med informantene indikerer informasjonen at barnehagene ønsker et nærmere samarbeid med PPT, og at de helst ser at spesialpedagoger er tilgjengelige i barnehagen. Barnehagene opplever utfordringer med å sikre tilgang til nødvendig kompetanse og støtte fra ulike instanser for å hjelpe barn med spesielle behov.

Et av hovedpoengene med pilotprosjektet er å styrke det tverrfaglige samarbeidet og øke kvaliteten på det allmennpedagogiske tilbudet i barnehagene. I intervjuet med informant 2 kom det frem tanker om utfordringer knyttet til utskiftninger blant spesialpedagogene i barnehagen. Informanten legger ved at slike utskiftninger er normalt, men at det påvirker

samarbeidet og kontinuitet i arbeidet. Et godt samarbeid preges av tillit og kjennskap til hverandre sies det i en studie om samarbeid mellom eksterne instanser (Mørland, 2014, s. 205).

I pilotplanen er det fastsatt at spesialpedagogen skal legge av tid til å jobbe på grønt, og at maksimalt 29 timer i uka skal bestå av vedtakstimer, men at det skal jobbes mot at kun 25 timer går vekk i vedtakstimer. Vi ser at i barnehagene til våre to informanter med spesialpedagog, har to forskjellige utgangspunkt. I informant 3s barnehage har de altfor mange barn med vedtakstimer og det gjør at det meste arbeidet spesialpedagogen gjør består av vedtakstimer. Det blir ikke estimert et timeantall per uke. I den andre pilotbarnehagen har de så få barn oppmeldt, at spesialpedagogen blir sendt til andre pilotbarnehager for å bistå der. I tillegg til dette så skal styrer og spesialpedagog sørge for at spesialpedagogen har tid til å planlegge, organisere, gjennomføre og evaluere arbeidet sitt. Det kan diskuteres hvor mye tid det da blir igjen å jobbe på grønn sone, om dette skal gå inn under de resterende 8.5 time som gjenstår etter andelen med vedtakstimer. Informant 3 kommer med et forslag til at flere timer blir satt av til grønt arbeid, og at de vedtakstimene som går over en fulltidsstilling skal dekkes av andre spesialpedagoger.

7.0 Oppsummering

Det vi ønsket å finne ut med dette prosjektet var hvilken effekt det egentlig gir å ha spesialpedagog fast i barnehagen. I tillegg ville vi høre med barnehager uten fast ansatt spesialpedagog hvordan de arbeidet. Gjennom en kvalitativ undersøkelse der vi intervjuet to barnehagelærere i barnehager uten spesialpedagog, og 2 med spesialpedagog fast i barnehagen, føler vi at vi har fått belyst resultatene ved å ha den ekstra spesialpedagogiske støtten.

Vi har gjennom denne prosessen fått et innblikk i hvordan det er å jobbe med barn med særskilte behov. Det har vært utrolig lærerikt å få høre hvordan de forskjellige barnehagene løser utfordringene i sitt arbeid med barn med særskilte behov, i forhold til de ressursene de har tilgjengelig. Vårt inntrykk er at dette pilotprosjektet har hatt en positiv påvirkning og åpnet for å utforske behovet for spesialkompetanse i barnehagen. Våre informanter har utelukkende positive erfaringer fra å ha en spesialpedagog i barnehagen. Det som har vært utfordrende ligger ikke i selve prosjektet, men at det trengs flere ressurser inn i barnehagen. Et av de viktigste tiltakene med prosjektet er at en spesialpedagog skal kunne jobbe i grønn sone og redusere antall oppmeldinger. Det er satt av et lite timeantall til dette i prosjektplanen. Framover kunne det vært ønskelig å øke andelen timer i uken på grønt arbeid, da barnehagene opplever at de få timene som er til overs ikke alltid strekker til. Da er poenget med denne ekstra ressursen borte. Vi hører fra våre informanter at antall oppmeldinger for hver enkelt barnehage fluktuerer. Dette er en faktor som må regnes med, skulle dette bli en fast ordning i barnehagen.

Færder kommune har vært gjennom et lignende prosjekt og har hatt stor suksess med det i etterkant. Det er mindre barn som må meldes opp og det har blitt tettere samarbeid mellom barnehagen og foreldre, og barnehagen og PPT (Færder kommune, 2022, s. 24). Færder kommune har estimert at dette tiltaket koster 6-8 millioner i året, men at det er verdt det. De opplever økt trivsel og læring hos barnet, og ser samtidig at kostnadene for spesialpedagogisk hjelp går ned når barnet blir eldre, fordi de har fått hjelp tidligere (Schau, 2024). Spesielt oppmeldinger gjeldende språk og atferd har de sett nedgang på (Storvik, 2022).

Spesialpedagogene oppgir å bruke tid til å legge til rette for mindre grupper med barn, som et av tiltakene for å hjelpe de barna som trenger ekstra støtte. Dette er også noe som flere av våre informanter enten oppgir at de gjennomfører eller prøver å gjennomføre. Vi opplever at gjennomføringsevnen til de ulike barnehagene i stor grad handler om mangel på ressurser. Vi

ser at Færder kommune har hatt en økning i antall oppmeldinger under epidemien, men at de da har økt stillingsprosenten til de ansatte spesialpedagogene (Færder kommune, 2022, s.23-24).

Dette er gjerne et kostbart tiltak i begynnelsen, men fremgangen som Færder kommune opplever er en indikasjon på at det vil være kostnadsbesparende for kommunen å investere i spesialpedagogisk støtte for barnehagen nå, enn å fortsette som før. Som det nevnes i Nordahls rapport, er det på ungdomsskolen flest barn mottar spesialpedagogisk støtte eller spesialundervisning. Man kan også se på kostnadene i forbindelse med psykisk helse blant de unge som en del av regnestykket. Hadde atferdsproblemer eller sosiale utfordringer blitt fanget opp tidligere, kan det tenkes at utgiftene på denne posten ikke ville vært like høye. I barnehager som har spesialpedagog til stede, oppgir de også at de har meldt opp færre barn enn det de ville gjort om de ikke hadde hatt spesialpedagog tilgjengelig. Barnehagelærerne kjenner på en trygghet ved å ha spesialkompetanse å støtte seg på. Ifølge våre informanter er oppmeldingene som kommer inn bedre og mer treffsikre, slik at det er lettere å velge rett støtteressurs for barnet. Den nødvendige kompetansen er til stede for å kunne utarbeide egne tiltak før det eventuelt settes inn flere ressurser. Dette lover godt for resultatet av pilotprosjektet.

Gjennom innsamlet data fra våre informanter, eksisterende teori og rammeverk, opplever vi at pilotprosjektet er et nødvendig tiltak for kommunen. Det styrer praksisen til barnehagene i riktig retning med tanke på å kunne gi barn med særskilte behov det barnehagetilbudet de trenger og har krav på. Vårt håp er at dette blir en del av dagens barnehagepraksis og videreutvikles for å kunne gi alle barn et barnehagetilbud av god kvalitet.

8.0 Litteraturliste

8.1 Bøker:

Alvestad, M. & Gjems, L.(2021). Introduksjon – hva er kvalitet?. I Alvestad, M & Gjems, L. *Pedagogisk kvalitet i barnehagen*. Universitetsforlaget.

Bergsland, M.D & Jæger, H. (2018) Bacheloroppgaven. I Bergsland, M.D & Jæger, H.(Red). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm.

Børhaug, K & Lotsberg, D.Ø. (2016). *Barnehageleing i praksis*. Samlaget.

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. 5. utg. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS

Dalland, O. (2020) *Metode og oppgaveskriving*. 7. utg. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS

Groven, B. (2020) Organisering av spesialpedagogisk hjelp i barnehagen: Ordninger, begrunnelser og dilemmaer. I Lyngseth, E. J. & Mørland, B. (Red.). *Tidlig innsats i tidlig barndom*. Gyldendal.

Gunnestad, A. (2020). Resiliens – Tidlig innsats for å bygge motstandskraft og mestringsevne hos barn i risiko. I Lyngseth, E. J. & Mørland, B. (Red.). *Tidlig innsats i tidlig barndom*. Gyldendal.

Hausstätter, R. (2021). Tidlig innsats som systemisk strategi i barnehagen. I Hvidtsten, B.I.B (red). *Spesialpedagogikk i barnehagen*. (2.utg.) Fagbokforlaget.

Hennum, B. A. & Østrem, S. (2019) *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. (3.utg) Cappelen Damm Akademisk.

Hvidsten, B.I.B. (2021). Spesialpedagogikkens overordnede mål. I Hvidsten, B.I.B (Red). *Spesialpedagogikk i barnehagen*. (2.utg.). Fagbokforlaget.

Kvistad, K. & Søbstad, F. (2018). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*. Cappelen Akademiske Forlag.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2013) *Observasjon og intervju i barnehagen*. Universitetsforlaget.

Moen, K. H. & Svendsen, A. (2020). Det offentlige hjelpeapparatets organisering, oppgaver og saksbehandling. I Sjøvik, P. (Red.), *En barnehage for alle – Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. 3.utgave. Universitetsforlaget.

- Mørland, B. (2020). Barnehagen – en del av det profesjonelle støtte- og hjelpeapparatet. I Sjøvik, P. (Red.), *En barnehage for alle – Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. 3.utgave. Universitetsforlaget.
- Mørland, B. (2018) Samarbeid med foreldre i et spesialpedagogisk perspektiv. I Glaser, V. *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn (2.utg)*. Universitetsforlaget.
- Mørland, B. (2020) Samarbeid på tvers for barnets beste i lys av tillit. I Lyngseth, E. J. & Mørland, B. (Red.). *Tidlig innsats i tidlig barndom*. Gyldendal.
- Nilsen, V. D. (2014). Samarbeid i barnehagen. I Nilsen, V.D. (Red.), *Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen*. Cappelen Damm.
- Ryen, A. (2017). *Det kvalitative intervjuet – fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget.
- Sagberg, S. (2018). Vitenskapsteori for bachelorstudenter. I Bergsland, M.D & Jæger, H. (Red.). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Akademisk.
- Sjøvik, P. (2020). En barnehage for alle med mangfold som ressurs. I Sjøvik, P. (Red.), *En barnehage for alle – Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. 3.utgave. Universitetsforlaget.
- Størksen, I. (2018) *Livsglede og livsmestring i barnehagen*. Cappelen Damm.

8.2 Offentlige kilder

Barnehageloven. (2006). *Lov om barnehager*. (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_7#KAPITTEL_7

Færder kommune. 25.04.2022. (25.04.2022). *Tilstandsrapport 2022 for barnehagesektoren*.

<https://faerder.kommune.no/tjenester/barnehage-skole-og-familie/barnehage/kvalitet-i-farderbarnehagene/tilstandsrapport-for-barnehagesektoren-2022/>

Meld. St. 6 (2019- 2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage,*

skole og SFO. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>

Meld. St. 41 (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/?ch=1>

Nordahl, T. (2018) *Inkluderende fellesskap for barn og unge - Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging*. Fagbokforlaget.

Opplæringsloven. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa*. (LOV-2022-

06-17-68). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_6#KAPITTEL_6

Utdanningsdirektoratet. (2023). *Barn med spesialpedagogisk hjelp – barnehage*.

Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/barn-med-spesialpedagogisk-hjelp/>

Utdanningsdirektoratet. (2024). *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende*

praksis. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/lokal-kompetanseutvikling/kompetanseloftet-for-spesialpedagogikk-og-inkluderende-praksis/#a183003>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehage – Likestilling og likeverd*.

Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/verdigrunnlag/likestilling-og-likeverd/>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehage - Tilrettelegging av det*

allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte. Utdanningsdirektoratet.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/pedagogisk-virkosomhet/ekstra-stotte/>

Utdanningsdirektoratet. (2022). PP-tjenesten. Utdanningsdirektoratet.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/>

8.3 Nettsider:

Bedreinnsats. *Bedre tverrfaglig innsats for barn og unge* (Hentet.29.04.2024).
<https://betreinnsats.no/nb/#info>

Schau, M.S. (2024, 15.januar). Viktig grep i barnehagen gir resultater – færre barn trenger hjelp i skolen. *NRK*. https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/faerder_-flere-spesialpedagoger-i-barnehagen-gir-effekt-pa-skolebarna-1.16703522

Statistisk sentralbyrå. (2024. 1. mars). *Barnehager*.
<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>

Store norske leksikon. (2023.24. Januar). *Ressurs*. <https://snl.no/ressurs>

Storvik, L.F. (2022, 02.oktober). Da kommunen ansatte en spesialpedagog i hver barnehage, stupte antallet barn som trenger spesialpedagogisk hjelp. *Utdanningsnytt*.
<https://www.utdanningsnytt.no/forste-steg-relasjoner-spesialpedagog/da-kommunen-ansatte-en-spesialpedagog-i-hver-barnehage-stupte-antallet-barn-som-trenger-spesialpedagogisk-hjelp/333951>

Sælen, N. (2021, 26.oktober). Spesialpedagogikk i barnehagen – metoder og tilnærminger. *Utdanningsforskning*. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2021/spesialpedagogikk-i-barnehagen--metoder-og-tilnarminger/>

9.0 Vedlegg

9.1 Intervjuguide

9.1.1 Intervjuguide – uten spesialpedagogisk støtte

Spørsmål til barnehagelærere UTEN spesialpedagog i barnehagen

Navn, alder?

Utdanning?

Hvilken arbeidstittel har du?

Hvor mange år har du jobbet i barnehagen?

Har du erfaring med barn med særskilte behov?

Hvordan opplever du samarbeidet med eksterne instanser når det gjelder å støtte barn med spesielle behov?

Hvordan blir behovene til barn med spesielle behov identifisert, og hvordan formidles disse eksterne instanser?

Hvordan vil du beskrive samarbeidsforholdet med spesialpedagogen/PPT som kommer i barnehagen?

Hvordan har samarbeidet med ppt, barnevern og eller andre eksterne tjenester påvirket arbeidet ditt med barn med spesielle behov?

Hvilke støtte eller veiledning føler du at du trenger fra eksterne tjenester?

Hvordan tilrettelegger dere for pedagogiske aktiviteter for barn med særskilte behov?

Hva blir utfordringene som kommer med barn med ekstra behov?

Hva tror du hadde endret seg ved å ha en fast spesialpedagog i barnehagen?

Hvordan går samarbeidet med foreldre, barnehage og spesialpedagog uten fast spesialpedagog?

Hvordan kan vi bedre møte behovene til barn med spesielle behov når det gjelder ressurser?

9.1.2 Intervjuguide – med spesialpedagogisk støtte

Spørsmål til barnehagelærere med spesialpedagog i barnehagen.

Navn, alder?

Utdanning?

Hvilken arbeidstittel har du?

Hvor mange år har du jobbet i barnehagen?

Hvilken erfaring har du med barn med særskilte behov?

Hva legger du i uttrykket barn med særskilte behov?

Siden 2015 har det vært en drastisk økning i barn som er oppmeldt til PPT. Hva tenker du om dette?

Hvordan har din rolle som barnehagelærer endret seg som følge av deltakelsen i pilotprosjektet med spesialpedagogisk støtte?

Kan du dele noen positive erfaringer du har hatt i prosjektet når det gjelder å støtte barn med spesielle behov?

Hvilke utfordringer har du møtt i arbeidet med spesialpedagogisk støtte, og hvordan har du håndtert dem?

Hvordan har pilotprosjektet påvirket teamarbeidet og samspillet mellom ansatte?

Hvordan har samarbeidet med spesialpedagogen i barnehagen bidratt til din egen faglige utvikling?

Hvordan har pilotprosjektet påvirket samarbeidet og kommunikasjonen med foreldre til barna?

Hvordan ser du for deg at prosjektet kan utvikle seg for å bedre støtte barn med spesielle behov i fremtiden?

Ser du for deg at pilotprosjektet kan integreres i barnehagens fremtidige praksis?

Hvorfor/hvorfor ikke?

9.2 Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

Inkluderende spesialpedagogikk i barnehagen?

Formålet med prosjektet

Dette er et spørsmål til deg om du vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å

- å evaluere spesialpedagogers rolle i barnehager: Har implementeringen av spesialpedagogisk støtte ført til økt trivsel, utvikling, mestring og læring for barn sammenlignet med tidligere praksis?

Dette intervjuet blir gjennomført i forbindelse med en bacheloroppgave i barnehagelærerutdanningen. Temaet er valgt ut ifra et pilotprosjekt som er gjennomført i kommunen, der det ble implementert 9 spesialpedagoger fast i 9 forskjellige barnehager. Intervjuet vil bli brukt i bacheloroppgaven som grunnlag for slutninger og teorier trukket i henhold til problemstillingen vår om spesialpedagogisk støtte har hatt ønsket effekt. Vi vil intervju to barnehagelærere uten spesialpedagogisk støtte, og to barnehagelærere med støtte. Vi kommer ikke til å bruke informasjon innhentet i intervjuet andre steder enn i bacheloroppgaven, men det kan være mulig at informasjonen som innhentes blir benyttet i en videre vurdering i om pilotprosjektet skal videreføres av kommunen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen fordi

- Vi mener du innehar erfaring og kunnskap som er nyttig for å belyse problemstillingen og kan gi gode innspill til hvordan det kan videreføres etter endt prosjekt.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Veileder: Jannice Eikefet Berland

Studenter: _____

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi vil foreta et intervju med deg, som det vil bli tatt lydopptak av for transkribering i etterkant. I intervjuet vil vi spørre deg om navn, alder, utdanning og erfaring innen barns utvikling og barn med særskilte behov.

Kort om personvern

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Du kan lese mer om personvern på neste side.

Med vennlig hilsen

prosjektansvarlig

Jannice Eikefet Berland

eventuelt student

Utdypende om personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Personopplysningene vil kun være tilgjengelig for prosjektgruppen, _____ og veileder Jannice. For at ikke uvedkommende får tilgang til personopplysninger eller opplysninger som kan være gjenkjennbare vil vi endre navnet på barnehagen og informant (intervjuobjekt). Intervjuene vil bli tatt opp med en analog båndopptaker. Stilling og erfaring innen feltet kan muligens komme opp i oppgaven, så om dette er lett gjenkjennbart kan vi holde dette utenfor oppgaven for at det ikke skal være mulig å spore hvem informanten er, da kommunen vil bli navngitt.

Databehandler er _____

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen på Vestlandet har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- å be om innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende,
- å få slettet personopplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Vi vil gi deg en begrunnelse hvis vi mener at du ikke kan identifiseres, eller at rettighetene ikke kan utøves.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 23.mai.

Etter dette vil lydopptakene bli slettet. Navn på barnehage og informant blir anonymisert ved transkribering. Høgskolen på Vestlandet og kommunen vil få tilgang til de opplysningene som kommer med i bacheloroppgaven, da med anonymisert barnehage og navn på informant.

Spørsmål

Hvis du har spørsmål eller vil utøve dine rettigheter, ta kontakt med:

Jannice Eikefet Berland, telefonnummer 55 58 72 31, e-post: jannice.eikefet.berland@hvl.no eller personvern ansvarlig ved HVL, Trine Anikken Larsen, telefonnummer 55 58 76 82, epost Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på e-post: personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Inkluderende spesialpedagogikk i barnehagen, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju.
- At det blir gjort lydopptak av intervjuet.
- At de anonymiserte opplysningene kan brukes av en tredjepart (kommunen, HVL).

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

9.3 Svar fra SIKT – vurdering av behandling av personopplysninger

Vurdering av behandling av personopplysninger

21.02.2024

Referansenummer

993236

Vurderingstype

Standard

Dato

21.02.2024

Tittel

Implementering av spesialpedagoger i barnehage

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig

Jannice Eikefet Berland

Student

Prosjektperiode

31.01.2024 - 24.05.2024

Kategorier personopplysninger

- Almennelige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 24.05.2024.

Meldeskjema

Kommentar

OM VURDERINGEN: Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. Vi har nå vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER: Det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt og hvilke databehandlere du kan bruke. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.). Personverntjenester legger til

grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER: Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde:

<https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET: Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. I langvarige prosjekter vil vi ta kontakt hvert annet år for å minne om at eventuelle endringer må meldes.

Lykke til med prosjektet!